

Центральноукраїнський національний технічний університет

Економічний факультет

Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри ІАІАС
доктор історичних наук,
професор
Василь ОРЛИК
«___»_____ 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

на тему:

«Структурно-тематичні особливості віртуальних виставок

(на прикладі бібліотеки ЦНТУ)»

Виконав: здобувач вищої освіти

IV курсу, групи ІС-22

ОПП «Інформаційна, бібліотечна та архівна
справа»

спеціальності 029 «Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа»

ДЕРЕВІНСЬКИЙ Микола Миколайович

«___»_____ 2025 р.

Керівник роботи:

кандидат філологічних наук, доцент

_____ Людмила ГЛІБОВА

«___»_____ 2026 р.

Рецензент:

завідувач відділу рідкісних

та цінних видань

КЗ «Обласна універсальна

наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського»

Наталія ЗЕЛЕНСЬКА

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан наукової розробки проблеми віртуальних виставок

1.2. Джерельна база дослідження

1.3. Методологічні підходи та методи дослідження

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІРТУАЛЬНИХ ВИСТАВОК

2.1. Поняття та сутність віртуальних виставок у бібліотечній діяльності

2.2. Класифікація віртуальних виставок

2.3. Структура віртуальної виставки: основні елементи

2.4. Тематичне наповнення та принципи відбору матеріалів

2.5. Технологічні та дизайнерські аспекти створення віртуальних виставок

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ВІРТУАЛЬНИХ ВИСТАВОК БІБЛІОТЕКИ ЦНТУ

3.1. Загальна характеристика бібліотеки ЦНТУ та її електронних ресурсів

3.2. Віртуальні виставки як напрям культурно-просвітницької роботи бібліотеки ЦНТУ

3.3. Структурні особливості віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ

3.4. Тематичні напрями віртуальних виставок

3.5. Оцінка ефективності та користувацького сприйняття

3.6. Проблеми та перспективи розвитку віртуальних виставок у бібліотеці ЦНТУ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

У сучасних умовах цифровізації суспільства та стрімкого розвитку інформаційних технологій бібліотеки активно трансформують традиційні форми роботи, впроваджуючи нові інструменти комунікації з користувачами. Однією з таких інноваційних форм є віртуальні виставки, які дозволяють презентувати бібліотечні фонди у цифровому середовищі, розширювати аудиторію та забезпечувати доступ до інформаційних ресурсів незалежно від місця перебування користувача. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження структурно-тематичних особливостей віртуальних виставок як важливого елементу сучасної бібліотечної діяльності.

Актуальність теми зумовлена необхідністю вдосконалення підходів до створення та організації віртуальних виставок, підвищення їх ефективності та привабливості для користувачів. Аналіз структури та тематичного наповнення таких виставок дозволяє виявити їх сильні та слабкі сторони, а також окреслити перспективи розвитку.

Особливий інтерес становить досвід бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету, яка активно інтегрує цифрові формати представлення інформації. Завдяки використанню віртуальних виставок бібліотека забезпечує доступ до навчальних, наукових та культурних ресурсів незалежно від фізичної присутності користувачів, впроваджує інноваційні технології презентації матеріалів, а також створює умови для активної взаємодії з аудиторією. Цей досвід демонструє перспективи розвитку цифрових ресурсів університетських бібліотек, визначає стандарти ефективної організації віртуальних виставок та слугує моделлю для впровадження подібних практик у інших навчальних та наукових установах.

Метою дослідження є виявлення структурно-тематичних особливостей віртуальних виставок на прикладі бібліотеки ЦНТУ.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

1. проаналізувати стан наукової розробки проблеми віртуальних виставок;
2. охарактеризувати джерельну базу та методи дослідження;

3. розкрити теоретичні засади організації віртуальних виставок;
4. визначити структурні елементи та тематичні особливості віртуальних виставок;
5. здійснити аналіз віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ;
6. оцінити ефективність їх функціонування та визначити перспективи розвитку.

Таким чином, комплексне виконання всіх завдань забезпечує цілісне дослідження віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ та створює основу для подальшого розвитку цифрових ресурсів університетських бібліотек з урахуванням сучасних технологічних та культурно-освітніх вимог.

Об'єктом дослідження є віртуальні виставки як форма бібліотечно-інформаційної діяльності.

Предметом дослідження є структурно-тематичні особливості віртуальних виставок бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету.

У роботі використано комплекс загальнонаукових і спеціальних **методів дослідження**, зокрема: аналіз і синтез, узагальнення, порівняння, системний підхід, а також метод контент-аналізу для вивчення змісту віртуальних виставок.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі структури та тематичного наповнення віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ, а також у визначенні сучасних тенденцій їх розвитку.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання для вдосконалення процесу створення віртуальних виставок у бібліотеках, підвищення їх інформативності та привабливості для користувачів.

Структура роботи зумовлена метою і завданнями дослідження та складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, а також окреслено загальну структуру роботи.

Перший розділ «Історіографія, джерельна база та методи дослідження» присвячений аналізу стану наукової розробки проблеми віртуальних виставок, характеристиці основних джерел дослідження, зокрема цифрових ресурсів, сайтів бібліотек та електронних колекцій, а також визначенню методологічних підходів і методів, що застосовуються у процесі дослідження.

У другому розділі «Теоретичні засади організації віртуальних виставок» розглядаються основні теоретичні аспекти теми, зокрема поняття та сутність віртуальних виставок у бібліотечній діяльності, їх класифікація, структура та основні елементи, принципи тематичного наповнення та відбору матеріалів, а також технологічні й дизайнерські особливості створення сучасних цифрових експозицій.

Третій розділ «Аналіз віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ» має практичний характер і присвячений дослідженню діяльності бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету у сфері створення віртуальних виставок. У цьому розділі подано загальну характеристику бібліотеки та її електронних ресурсів, проаналізовано структурні особливості та тематичні напрями віртуальних виставок, здійснено оцінку їх ефективності та користувацького сприйняття, а також визначено основні проблеми та перспективи розвитку цього напрямку діяльності.

У висновках узагальнено результати проведеного дослідження, сформульовано основні положення та практичні рекомендації щодо вдосконалення організації віртуальних виставок у бібліотеках. Список використаної літератури та джерел відображає теоретичну й інформаційну базу дослідження, а додатки містять допоміжні матеріали, що ілюструють і доповнюють основний зміст роботи.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан наукової розробки проблеми віртуальних виставок

Проблема модернізації бібліотечної діяльності в умовах цифровізації є одним із пріоритетних напрямів сучасних бібліотекознавчих та інформаційних досліджень. Активний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових ресурсів і сервісів зумовив переосмислення ролі бібліотеки в суспільстві та сприяв формуванню нових підходів до організації бібліотечно-інформаційної діяльності. У науковій літературі питання цифрової трансформації бібліотек розглядаються в контексті інноваційного розвитку, удосконалення інформаційного обслуговування, розширення електронних ресурсів і підвищення цифрових компетентностей бібліотечних працівників.

Вагомий внесок у дослідження процесів модернізації бібліотек здійснили В. Барабаш, Л. Глебова та О. Коломієць, які проаналізували інноваційні трансформації бібліотек закладів вищої освіти та визначили основні напрями їх розвитку в умовах цифрового суспільства (Барабаш, Глебова& Коломієць, 2023). Питання ролі інформаційних ресурсів бібліотеки як чинника розвитку інтелектуального та духовного потенціалу користувачів висвітлено у праці В. Барабаш і Л. Глебової (Барабаш& Глебова, 2019).

Особливості трансформації бібліотек та розширення їхніх функцій у сучасному цифровому просторі розглядають О. Кузьменко та В. Загуменна. Науковці наголошують, що сучасна бібліотека поступово перетворюється на багатофункціональний інформаційний центр, який забезпечує не лише доступ до документів, а й створює умови для навчання, комунікації та цифрової взаємодії користувачів (Кузьменко& Загуменна, 2021). Подібні висновки містяться і в роботі Н. Пасмор та О. Самофар, які досліджують зміну інформаційного образу сучасної університетської бібліотеки (Пасмор& Самофар, 2021).

Важливе місце в історіографії досліджуваної проблеми займають праці, присвячені формуванню та використанню електронних інформаційних ресурсів. Практичні аспекти створення й використання інформаційних ресурсів бібліотек

закладів освіти розкрито у колективному посібнику «Інформаційні ресурси бібліотек закладів освіти: формування та використання» (Інформаційні ресурси бібліотек закладів освіти, 2022). Значну увагу питанням оцифрування бібліотечних фондів приділяє М. Шевченко, яка аналізує технології цифрового збереження документної спадщини та проблеми створення електронних колекцій (Шевченко, 2022).

Окремий напрям наукових досліджень становлять роботи, присвячені вебтехнологіям та електронним сервісам бібліотек. Зокрема, Л. Трачук та І. Смоляр досліджують використання вебтехнологій у бібліотечному обслуговуванні користувачів та їх вплив на ефективність інформаційного забезпечення (Трачук & Смоляр, 2016). Безкоштовні вебсервіси для створення бібліотечних мультимедійних продуктів аналізують А. Ржеуський, Н. Кунанець та О. Малиновський (Ржеуський, Кунанець & Малиновський, 2017).

Суттєве місце в сучасних бібліотекознавчих дослідженнях посідають праці, присвячені віртуальним виставкам як інноваційній формі бібліотечного обслуговування. Теоретичні засади організації віртуальних виставок висвітлено у працях Л. Бабій (Бабій, 2015), В. Бондаренко (Бондаренко, 2015), С. Моїсєєвої (Моїсєєва, 2013), Л. Туровської та І. Смоляр (Туровська & Смоляр, 2015), О. Шестопалової (Шестопалова, 2016). Автори підкреслюють, що віртуальні виставки є ефективним інструментом популяризації бібліотечних фондів та забезпечення дистанційного доступу до інформації.

Проблематика професійної підготовки бібліотечних кадрів і формування цифрових компетентностей висвітлена у працях А. Гуменчук (Гуменчук, 2024), Н. Бабкової (Бабкова, 2024), О. Сокур та О. Клименко (Сокур & Клименко, 2024), О. Мацей та С. Молчанової (Мацей & Молчанова, 2024). Дослідники наголошують на необхідності безперервного професійного розвитку бібліотекарів та адаптації їхніх компетентностей до вимог цифрового середовища.

Соціокультурні та комунікаційні аспекти діяльності бібліотек у сучасних умовах розглядаються у працях Л. Бутко, Д. Василенка та В. Саранчі (Бутко, Василенко & Саранча, 2022), Т. Гранчак (Гранчак, 2018), Г. Шемаєвої та Н. Грабар

(Шемаєва& Грабар, 2021). Особливу увагу дослідники приділяють ролі бібліотек у розвитку медіаграмотності, цифрової культури та комунікаційних практик.

Значний інтерес становлять сучасні дослідження, присвячені ролі бібліотек у суспільстві в умовах воєнних викликів. Зокрема, Т. Новальська та Н. Бойчук розглядають публічні бібліотеки як інституції історичної пам'яті українського народу (Новальська& Бойчук, 2024), а О. Потіха аналізує особливості соціокомунікаційної діяльності бібліотек в умовах війни (Потіха, 2023).

Отже, аналіз наукової літератури свідчить про значну увагу дослідників до проблем цифровізації, інноваційної діяльності та модернізації бібліотек. Водночас недостатньо висвітленими залишаються питання практичної реалізації інноваційних проєктів і цифрових сервісів у діяльності бібліотек ЗВО, що й зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

1.2. Джерельна база дослідження

Джерельну базу дослідження становить комплекс документів, наукових праць, нормативно-правових актів та електронних ресурсів, що дозволили всебічно дослідити структурно-тематичні особливості віртуальних виставок бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету (ЦНТУ).

Першу групу джерел складають нормативно-правові акти, які регулюють діяльність бібліотек та функціонування інформаційних ресурсів в Україні. До них належать Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», Закон України «Про інформацію», Закон України «Про авторське право і суміжні права», Закон України «Про Національну програму інформатизації» та інші нормативні документи, що визначають правові засади створення й використання електронних інформаційних ресурсів та цифрових сервісів.

Окрему групу джерел становлять електронні ресурси бібліотеки ЦНТУ, що виступають основною емпіричною базою дослідження. Насамперед це офіційний вебсайт бібліотеки, електронний каталог, цифрові колекції та безпосередньо віртуальні виставки, розміщені на вебресурсі установи. Саме аналіз цих матеріалів дозволив визначити структуру віртуальних виставок,

особливості їх оформлення, тематичне спрямування та способи представлення інформації.

Оснoву становлять офіційні вебресурси бібліотек, зокрема сайт бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету, де представлено віртуальні виставки різної тематики (Бібліотека ЦНТУ, 2026a; 2026b; 2026c; 2026d; 2026e; 2026f; 2026g; 2026h). Ці ресурси дозволяють проаналізувати структуру, зміст та особливості представлення інформації.

Важливе місце займають електронні інформаційні ресурси бібліотек, які формуються в умовах цифровізації та забезпечують відкритий доступ до документів (Інформаційні ресурси бібліотек..., 2022).

До джерельної бази належать також методичні матеріали, що висвітлюють організацію виставкової діяльності бібліотек. У них підкреслюється значення виставок як складової інформаційного іміджу бібліотеки (Виставкова діяльність..., 2014; Віртуальні виставки літератури..., 2021).

Важливим джерелом стала документація бібліотеки ЦНТУ, представлена у додатках до роботи, статистичні та інформаційно-аналітичні матеріали бібліотеки ЦНТУ, зокрема звіти про діяльність, інформаційні повідомлення, презентаційні матеріали та методичні розробки, що характеризують практику організації виставкової діяльності в електронному середовищі.

Таким чином, джерельна база дослідження є достатньо репрезентативною та різноплановою, поєднує нормативно-правові документи, наукові праці та електронні ресурси, що забезпечує об'єктивність дослідження структурно-тематичних особливостей віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ та дозволяє комплексно розкрити обрану тему.

1.3. Методологічні підходи та методи дослідження

Методологічною основою дослідження є комплекс загальнонаукових і спеціальних підходів, що дозволяють всебічно проаналізувати структурно-тематичні особливості віртуальних виставок бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету (ЦНТУ), визначити їх роль у системі

сучасного бібліотечно-інформаційного обслуговування та оцінити ефективність використання цифрових технологій у виставковій діяльності бібліотеки.

У роботі використано системний підхід, який дав змогу розглядати віртуальні виставки як складову єдиної системи інформаційної діяльності бібліотеки, пов'язану з процесами формування, збереження та популяризації інформаційних ресурсів. Застосування цього підходу дозволило дослідити взаємозв'язки між змістовим наповненням виставок, їх структурою, технічними засобами реалізації та потребами користувачів.

Соціокомунікаційний підхід використано для вивчення віртуальних виставок як засобу комунікації між бібліотекою та користувачами. Він дав можливість визначити особливості представлення інформації в електронному середовищі та роль віртуальних виставок у популяризації бібліотечних фондів.

Важливе значення мав інформаційний підхід, який дозволив розглянути віртуальні виставки як різновид електронних інформаційних ресурсів, що забезпечують оперативний доступ до документів та сприяють задоволенню інформаційних потреб користувачів.

У процесі дослідження застосовано низку загальнонаукових і спеціальних методів. Зокрема, метод аналізу та синтезу використано для опрацювання наукової літератури з проблематики цифровізації бібліотек, організації виставкової діяльності та функціонування віртуальних виставок. Метод узагальнення дав змогу систематизувати наукові підходи до визначення сутності та функцій віртуальних виставок у сучасній бібліотечній практиці.

За допомогою структурного аналізу досліджено композицію та внутрішню організацію віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ, визначено їх основні структурні елементи, принципи побудови та особливості представлення інформації. Тематичний аналіз використано для вивчення змістового наповнення виставок, класифікації їх за тематичними напрямками та виявлення найпоширеніших тематичних груп.

Описовий метод застосовано для характеристики віртуальних виставок, представлених на офіційному вебсайті бібліотеки ЦНТУ, а також для висвітлення особливостей їхнього оформлення та функціонування.

Порівняльний метод дав змогу зіставити різні типи віртуальних виставок, визначити спільні та відмінні риси їх структури й змісту.

Для збору фактичного матеріалу використано метод вебспостереження (контент-аналіз вебресурсів), який дозволив дослідити електронні виставки, розміщені на сайті бібліотеки ЦНТУ, проаналізувати їх зміст, структуру, інформаційне наповнення та способи візуалізації документів.

Комплексне застосування зазначених методологічних підходів і методів забезпечило об'єктивність дослідження, дозволило виявити структурно-тематичні особливості віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ та визначити їх значення в системі сучасного бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів.

Висновки до розділу 1

У результаті дослідження історіографії, джерельної бази та методологічних засад вивчення структурно-тематичних особливостей віртуальних виставок встановлено, що проблема цифрової трансформації бібліотечної діяльності та впровадження віртуальних форм представлення інформації посідає важливе місце в сучасних бібліотекознавчих дослідженнях. Аналіз наукової літератури засвідчив наявність значної кількості праць, присвячених розвитку електронних інформаційних ресурсів, цифровізації бібліотек, інноваційним формам бібліотечного обслуговування та створенню віртуальних виставок. Дослідники розглядають віртуальні виставки як ефективний засіб популяризації бібліотечних фондів, розширення доступу до інформаційних ресурсів та вдосконалення комунікації між бібліотекою і користувачем.

Встановлено, що віртуальні виставки є важливим елементом сучасного інформаційного середовища бібліотеки, який поєднує традиційні форми виставкової діяльності з можливостями цифрових технологій. Водночас аналіз наукових праць показав недостатній рівень висвітлення структурних і тематичних особливостей віртуальних виставок окремих бібліотек закладів

вищої освіти, зокрема бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету, що зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

З'ясовано, що джерельна база дослідження є достатньо широкою та репрезентативною. Вона охоплює нормативно-правові акти, наукові публікації, методичні матеріали, статистичні документи, а також електронні ресурси бібліотеки ЦНТУ. Особливе значення для дослідження мають офіційний вебсайт бібліотеки та розміщені на ньому віртуальні виставки, які стали основним джерелом фактичного матеріалу для аналізу їх структури, змістового наповнення та тематичного спрямування.

Визначено, що використання системного, інформаційного та соціокомунікаційного підходів у поєднанні із загальнонауковими та спеціальними методами дослідження забезпечує комплексне вивчення віртуальних виставок як сучасного бібліотечно-інформаційного ресурсу. Застосування методів аналізу, синтезу, узагальнення, структурного та тематичного аналізу, порівняння й вебпостереження дозволяє всебічно дослідити особливості створення та функціонування віртуальних виставок у цифровому середовищі.

Отже, проведений аналіз історіографії, джерельної бази та методологічних засад дослідження створює необхідне теоретичне й методичне підґрунтя для подальшого вивчення структурно-тематичних особливостей віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ та визначення їх ролі в системі сучасного бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІРТУАЛЬНИХ ВИСТАВОК

2.1. Поняття та сутність віртуальних виставок у бібліотечній діяльності

На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства бібліотеки активно впроваджують цифрові технології у свою діяльність, що сприяє появі нових форм представлення інформаційних ресурсів та взаємодії з користувачами. Однією з таких форм є віртуальна виставка, яка стала важливим інструментом популяризації бібліотечних фондів, забезпечення віддаленого доступу до інформації та розширення комунікаційних можливостей бібліотеки.

Віртуальні виставки виникли як результат розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та перенесення традиційної виставкової діяльності бібліотек у цифрове середовище. На відміну від традиційних книжкових виставок, вони не мають просторових і часових обмежень, що дозволяє користувачам ознайомлюватися з представленими матеріалами незалежно від місця перебування та часу звернення до ресурсу.

У науковій літературі існують різні підходи до визначення поняття «віртуальна виставка». Так, Л. Бабій розглядає віртуальну книжкову виставку як нову форму інформаційних ресурсів бібліотеки, що поєднує традиційні принципи експонування документів із сучасними мультимедійними технологіями та можливостями мережі Інтернет (Бабій, 2015). На думку С.Моїсєєвої, віртуальна виставка є електронною формою представлення документів, яка забезпечує доступ до інформації через вебсайт бібліотеки та сприяє ефективному використанню її фондів (Моїсєєва, 2013).

Віртуальна виставка може бути визначена як комплекс електронних інформаційних матеріалів, об'єднаних спільною тематикою, представлений у цифровому середовищі з використанням текстових, графічних, аудіовізуальних і гіпертекстових елементів. Основною метою таких виставок є інформування користувачів про наявні документи, популяризація бібліотечних ресурсів та задоволення інформаційних потреб різних категорій відвідувачів.

Сучасні дослідники наголошують, що віртуальні виставки виконують не лише інформаційну, а й комунікаційну функцію. Зокрема, Л. Туровська та І.Смоляр розглядають електронну виставку як комунікаційну модель діяльності наукової бібліотеки, яка забезпечує взаємодію між бібліотекою та користувачем у цифровому середовищі (Туровська& Смоляр, 2015). Завдяки використанню інтерактивних елементів, гіперпосилань, електронних документів і мультимедійних матеріалів віртуальна виставка перетворюється на ефективний інструмент бібліотечної комунікації.

Основними перевагами віртуальних виставок є доступність, мобільність, інтерактивність та можливість оперативного оновлення інформації. Користувачі можуть переглядати виставки дистанційно, отримувати доступ до електронних версій документів, переходити за гіперпосиланнями на додаткові ресурси та використовувати представлені матеріали для навчальної, наукової чи професійної діяльності.

Важливою особливістю віртуальних виставок є використання мультимедійних технологій. Для створення таких ресурсів бібліотеки активно застосовують вебсервіси, електронні платформи, засоби графічного дизайну, презентаційні та відеоредактори. Це дозволяє зробити подання інформації більш наочним, динамічним і привабливим для користувачів.

У сучасній бібліотечній практиці віртуальні виставки класифікують за різними ознаками. За тематичним спрямуванням вони можуть бути універсальними, галузевими, персональними, ювілейними, краєзнавчими, літературними та інформаційно-просвітницькими. За способом подання інформації виділяють текстові, ілюстративні, мультимедійні та інтерактивні виставки. Залежно від мети створення вони можуть бути інформаційними, рекомендаційними, навчальними або рекламно-презентаційними (Виставкова діяльність – інформаційне обличчя публічної бібліотеки, 2014).

Поширення віртуальних виставок безпосередньо пов'язане з процесами цифровізації бібліотек. Сучасні бібліотеки дедалі активніше використовують електронні ресурси, вебтехнології та цифрові комунікаційні платформи для організації інформаційного обслуговування користувачів. Віртуальні виставки є

важливою складовою таких процесів, оскільки сприяють інтеграції бібліотек у цифровий інформаційний простір та підвищують ефективність популяризації документних ресурсів.

Таким чином, віртуальні виставки є сучасною формою бібліотечної діяльності, що поєднує традиційні методи представлення документів із можливостями цифрових технологій. Вони забезпечують широкий доступ до інформації, розширюють комунікаційні можливості бібліотек та виступають ефективним засобом популяризації бібліотечних фондів у цифровому середовищі.

2.2. Класифікація віртуальних виставок

Віртуальні виставки є однією з найбільш поширених форм представлення бібліотечних ресурсів у цифровому середовищі. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сприяв урізноманітненню форм, змісту та способів організації віртуальних виставок, що зумовило необхідність їх класифікації за різними ознаками. У сучасному бібліотекознавстві існують різні підходи до систематизації віртуальних виставок залежно від мети створення, тематики, структури, способу подання інформації та рівня інтерактивності.

Однією з найпоширеніших є класифікація за тематичним спрямуванням. За цією ознакою віртуальні виставки поділяються на універсальні, галузеві, тематичні, персональні, ювілейні, краєзнавчі та інформаційно-просвітницькі. Універсальні виставки охоплюють широкий спектр питань і розраховані на різні категорії користувачів. Галузеві виставки присвячуються окремим галузям знань або професійної діяльності. Тематичні виставки висвітлюють конкретну проблему, подію чи явище. Персональні виставки присвячуються життю та творчості видатних особистостей, письменників, учених або громадських діячів. Ювілейні виставки створюються до пам'ятних дат, річниць або визначних подій. Краєзнавчі виставки спрямовані на популяризацію історії, культури та видатних постатей певного регіону.

За цільовим призначенням віртуальні виставки поділяють на інформаційні, рекомендаційні, навчальні та рекламно-презентаційні. Інформаційні виставки

мають на меті ознайомлення користувачів із певними документами чи інформаційними ресурсами. Рекомендаційні виставки спрямовані на популяризацію літератури та формування читацьких інтересів. Навчальні виставки використовуються для підтримки освітнього процесу та самостійної роботи користувачів. Рекламно-презентаційні виставки створюються для представлення нових надходжень, бібліотечних проєктів або інформаційних послуг (Виставкова діяльність – інформаційне обличчя публічної бібліотеки, 2014).

Важливим критерієм класифікації є спосіб подання інформації. За цією ознакою виділяють текстові, ілюстративні, мультимедійні та інтерактивні віртуальні виставки. Текстові виставки містять переважно бібліографічні описи документів і короткі анотації. Ілюстративні виставки доповнюються фотографіями, обкладинками книг, репродукціями та іншими візуальними матеріалами. Мультимедійні виставки поєднують текст, графіку, аудіо- та відеоматеріали. Інтерактивні виставки передбачають активну взаємодію користувача з ресурсом через гіперпосилання, електронні документи, віртуальні тури, презентації або інтерактивні елементи.

За структурою та способом організації матеріалу віртуальні виставки можуть бути лінійними, багаторівневими та комбінованими. Лінійні виставки характеризуються послідовним поданням інформації. Багаторівневі виставки містять декілька тематичних розділів і підрозділів, між якими користувач може здійснювати навігацію. Комбіновані виставки поєднують різні способи структурування матеріалу та використовують декілька форматів представлення інформації одночасно.

За технологією створення вирізняють виставки, підготовлені засобами вебсторінок, презентацій, блогів, соціальних мереж, відеохостингів та спеціалізованих вебсервісів. Сучасні бібліотеки широко використовують різноманітні безкоштовні онлайн-платформи для створення мультимедійних виставкових продуктів, що значно розширює можливості представлення інформації та підвищує її привабливість для користувачів.

Окрему групу становлять виставки за рівнем цифрової взаємодії. Найпростішими є статичні виставки, які містять лише текстову та графічну інформацію. Динамічні виставки включають презентації, анімацію та мультимедійний контент. Інтерактивні виставки дозволяють користувачам переходити за гіперпосиланнями, переглядати повнотекстові документи, брати участь в опитуваннях або використовувати додаткові електронні сервіси.

Класифікація віртуальних виставок представлена в узагальнювальній таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Класифікація віртуальних виставок у бібліотечній діяльності

Критерій класифікації	Види віртуальних виставок	Характеристика
За тематичним спрямуванням	Універсальні	Охоплюють широкий спектр тем і галузей знань
	Тематичні	Присвячені конкретній проблемі, події або явищу
	Галузеві	Висвітлюють документи з окремої галузі знань
	Персональні	Присвячені життю та діяльності видатних особистостей
	Ювілейні	Створюються до пам'ятних дат і річниць
	Красназнавчі	Популяризують історію, культуру та видатних діячів регіону
За цільовим призначенням	Інформаційні	Ознайомлюють користувачів з певними ресурсами та документами
	Рекомендаційні	Сприяють популяризації літератури та читання

Критерій класифікації	Види віртуальних виставок	Характеристика
	Навчальні	Забезпечують підтримку освітнього процесу
	Рекламно-презентаційні	Представляють нові надходження, проєкти та послуги бібліотеки
За способом подання інформації	Текстові	Містять бібліографічні описи та анотації
	Ілюстративні	Доповнюються фотографіями, обкладинками, графічними матеріалами
	Мультимедійні	Поєднують текст, графіку, аудіо та відео
	Інтерактивні	Передбачають активну взаємодію користувача з контентом
За структурою	Лінійні	Матеріал подається послідовно
	Багаторівневі	Складаються з тематичних розділів і підрозділів
	Комбіновані	Поєднують різні способи структурування інформації
За технологією створення	Вебсторінки	Створюються на сайтах бібліотек
	Презентації	Розробляються за допомогою презентаційних програм
	Блоги та соціальні мережі	Поширюються через соціальні платформи
	Онлайн-сервіси	Створюються за допомогою спеціалізованих вебресурсів

Критерій класифікації	Види віртуальних виставок	Характеристика
За рівнем інтерактивності	Статичні	Містять лише текстову та графічну інформацію
	Динамічні	Використовують анімацію, презентації, відео
	Інтерактивні	Забезпечують гіперпосилання, електронні документи та додаткові сервіси

У практиці сучасних бібліотек найчастіше використовуються комбіновані віртуальні виставки, які поєднують ознаки кількох класифікаційних груп. Вони можуть одночасно бути тематичними, мультимедійними та інтерактивними, що забезпечує комплексне представлення інформації та підвищує ефективність її сприйняття користувачами. Саме такі виставки найбільшою мірою відповідають вимогам цифрового середовища та сучасним інформаційним потребам суспільства.

Отже, класифікація віртуальних виставок є багатокomпонентною та ґрунтується на різних критеріях: тематичному спрямуванні, цільовому призначенні, способі подання інформації, структурі, технології створення та рівні інтерактивності. Різноманітність видів віртуальних виставок свідчить про їх значний потенціал у сфері бібліотечно-інформаційного обслуговування та популяризації документних ресурсів у цифровому середовищі.

2.3. Структура віртуальної виставки: основні елементи

Віртуальні виставки є важливим складником сучасної бібліотечно-інформаційної діяльності, що забезпечує представлення документних ресурсів у цифровому середовищі. Ефективність віртуальної виставки значною мірою залежить від її структури, яка визначає логіку подання інформації, зручність навігації та рівень сприйняття матеріалу користувачами. На відміну від

традиційних книжкових виставок, віртуальні виставки поєднують текстові, графічні, мультимедійні та інтерактивні компоненти, що розширює можливості бібліотеки щодо популяризації власних фондів та інформаційних ресурсів.

На думку дослідників, структура віртуальної виставки повинна забезпечувати цілісне розкриття теми, логічну послідовність викладу матеріалу та комфортний доступ користувачів до представлених ресурсів (Моїсєєва, 2013). Незважаючи на різноманітність форм і видів віртуальних виставок, більшість із них містить спільні структурні елементи.

Першим елементом є заголовок виставки, який відображає її тему, мету та змістове спрямування. Назва має бути інформативною, лаконічною та привертати увагу користувачів. Часто вона доповнюється графічним оформленням, що підсилює візуальне сприйняття виставки.

Наступним компонентом є вступна частина, яка містить коротку інформацію про тему виставки, її актуальність, мету створення та коло представлених документів. Вступ допомагає користувачеві зорієнтуватися в змісті ресурсу та визначити його практичну цінність (Віртуальні виставки літератури, 2021).

Основним структурним елементом виступає тематичний блок документів, у якому розміщуються матеріали, об'єднані спільною тематикою. Залежно від обсягу інформації виставка може складатися з одного або кількох тематичних розділів. У межах кожного розділу документи групуються за певними критеріями: хронологічними, проблемними, жанровими або персональними.

Важливе місце займає бібліографічний опис документів. Він містить основні відомості про видання: автора, назву, місце та рік видання, а також іншу довідкову інформацію. Бібліографічний опис може супроводжуватися короткою анотацією, що розкриває зміст документа та його значення для користувача.

Сучасні віртуальні виставки активно використовують візуальні елементи, до яких належать обкладинки книг, фотографії, ілюстрації, плакати, інфографіка та інші графічні матеріали. Візуалізація сприяє підвищенню зацікавленості користувачів та покращує сприйняття інформації.

Не менш важливим компонентом є мультимедійний контент, який може включати відеоролики, аудіозаписи, презентації, інтерактивні карти, анімацію та інші цифрові матеріали. Використання мультимедіа дозволяє урізноманітнити подання інформації та зробити виставку більш динамічною й привабливою (Ржеуський, Кунанець& Малиновський, 2017).

Однією з головних особливостей віртуальних виставок є наявність гіперпосилань. Вони забезпечують перехід до електронних каталогів, повнотекстових документів, цифрових бібліотек, вебсайтів або інших інформаційних ресурсів. Завдяки цьому користувач отримує можливість оперативного доступу до додаткової інформації та електронних джерел (Трачук& Смоляр, 2016).

Для забезпечення зручності користування виставка повинна містити навігаційні елементи: меню, кнопки переходу між розділами, зміст, пошукові механізми та інші інструменти навігації. Вони допомагають користувачам швидко знаходити потрібну інформацію та ефективно працювати з ресурсом.

Завершальним структурним компонентом може бути довідково-інформаційний блок, який містить список використаних джерел, контактні дані бібліотеки, посилання на електронний каталог або інші сервіси установи. Такий елемент підвищує інформаційну цінність виставки та сприяє подальшій взаємодії користувача з бібліотекою.

Таблиця 2.2

Основні структурні елементи віртуальної виставки

Структурний елемент	Характеристика
Заголовок	Відображає тему та зміст виставки
Вступна частина	Розкриває мету, актуальність і загальну характеристику виставки
Тематичні розділи	Містять документи, згруповані за певною ознакою
Бібліографічні описи	Надають відомості про представлені документи
Анотації	Коротко характеризують зміст документів

Структурний елемент	Характеристика
Візуальні матеріали	Обкладинки, фотографії, ілюстрації, інфографіка
Мультимедійні елементи	Відео, аудіо, презентації, анімація
Гіперпосилання	Забезпечують доступ до додаткових ресурсів
Навігаційні засоби	Меню, зміст, кнопки переходу між розділами
Довідковий блок	Контактна інформація, джерела, посилання на сервіси бібліотеки

Таким чином, структура віртуальної виставки являє собою комплекс взаємопов'язаних елементів, серед яких основними є заголовок, вступ, тематичні розділи, бібліографічні описи документів, візуальні та мультимедійні матеріали, гіперпосилання, навігаційні засоби й довідковий блок. Раціональне поєднання цих складників забезпечує ефективне представлення бібліотечних ресурсів, сприяє популяризації фондів та підвищує якість інформаційного обслуговування користувачів у цифровому середовищі.

2.4. Тематичне наповнення та принципи відбору матеріалів

Віртуальні виставки є важливим інструментом популяризації бібліотечних фондів та забезпечення доступу користувачів до інформаційних ресурсів у цифровому середовищі. Їх ефективність значною мірою залежить від змістового наповнення та якості добору матеріалів. Саме тематичне наповнення визначає інформаційну цінність виставки, її актуальність для цільової аудиторії та здатність задовольняти інформаційні потреби користувачів.

Тематика віртуальних виставок формується відповідно до основних напрямів діяльності бібліотеки, складу її фондів, інформаційних потреб користувачів, суспільно значущих подій та культурно-освітніх завдань. У сучасній бібліотечній практиці найбільш поширеними є літературні, історичні, краєзнавчі, наукові, освітні, культурологічні, патріотичні та ювілейні виставки.

Важливе місце займають літературні віртуальні виставки, присвячені творчості письменників, поетів, літературним творам та визначним подіям літературного життя. Такі виставки сприяють популяризації читання та знайомству користувачів із літературною спадщиною. Значного поширення набули також персональні виставки, які висвітлюють життєвий і творчий шлях видатних діячів науки, культури, освіти та мистецтва.

Одним із найпоширеніших напрямів є краєзнавчі виставки, які знайомлять користувачів з історією регіону, його культурною спадщиною, видатними особистостями та визначними подіями. Такі виставки мають важливе значення для формування регіональної ідентичності та збереження історичної пам'яті.

Особливу роль відіграють науково-освітні виставки, орієнтовані на студентів, викладачів, науковців та інших користувачів, які потребують доступу до спеціалізованої інформації. Вони містять навчальні, наукові, довідкові та методичні видання, необхідні для освітньої та дослідницької діяльності (Туровська&Смоляр, 2015).

Під час створення віртуальної виставки особливого значення набуває процес відбору матеріалів. Добір документів повинен здійснюватися відповідно до визначеної теми та мети виставки, а також враховувати інформаційні потреби цільової аудиторії. Одним із основних принципів є принцип тематичної відповідності, який передбачає включення до виставки лише тих матеріалів, що безпосередньо розкривають її тему та зміст.

Важливим є також принцип наукової достовірності, відповідно до якого до виставки включаються перевірені та авторитетні джерела інформації. Особливо це стосується наукових, історичних та освітніх виставок, де точність і достовірність інформації мають першочергове значення.

Наступним принципом є актуальність інформації. Матеріали повинні відповідати сучасному стану розвитку науки, культури та суспільства, а також відображати актуальні інформаційні потреби користувачів. У випадку ювілейних або пам'ятних виставок актуальність визначається значущістю події чи особистості для суспільства.

Одним із ключових принципів є репрезентативність, що передбачає всебічне висвітлення теми через добір різних типів документів: книг, статей, електронних ресурсів, архівних матеріалів, фотографій, відеоматеріалів та інших джерел. Це забезпечує комплексне розкриття тематики виставки та підвищує її інформаційну цінність.

Важливе значення має також принцип доступності, який полягає у використанні матеріалів, зрозумілих для визначеної категорії користувачів. Інформація повинна бути структурованою, логічною та легкою для сприйняття. Крім того, доцільним є використання мультимедійних елементів, що сприяють кращому засвоєнню інформації.

Сучасні віртуальні виставки дедалі частіше ґрунтуються на принципі мультимедійності, який передбачає поєднання текстових, графічних, аудіо- та відеоматеріалів. Такий підхід підвищує зацікавленість користувачів і сприяє більш ефективному сприйняттю інформації.

В узагальненому вигляді базові принципи відбору матеріалів віртуальних виставок запропоновано у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Основні принципи відбору матеріалів для віртуальних виставок

Принцип	Характеристика
Тематична відповідність	Матеріали мають повністю відповідати темі виставки
Наукова достовірність	Використання перевірених і авторитетних джерел
Актуальність	Відображення сучасних подій, проблем та інформаційних потреб
Репрезентативність	Комплексне висвітлення теми через різні види документів
Доступність	Зрозумілість і зручність сприйняття інформації користувачами
Мультимедійність	Поєднання тексту, зображень, аудіо та відеоматеріалів

Принцип	Характеристика
Системність	Логічне групування матеріалів і послідовність їх подання
Естетичність	Привабливе візуальне оформлення виставки

Отже, тематичне наповнення віртуальних виставок визначається цілями їх створення, профілем бібліотеки та інформаційними потребами користувачів. Відбір матеріалів здійснюється на основі принципів тематичної відповідності, наукової достовірності, актуальності, репрезентативності, доступності та мультимедійності. Дотримання цих принципів забезпечує високу якість віртуальної виставки та підвищує ефективність її використання як сучасного бібліотечно-інформаційного ресурсу.

2.5. Технологічні та дизайнерські аспекти створення віртуальних виставок

2.5. Технологічні та дизайнерські аспекти створення віртуальних виставок

Сучасні процеси цифровізації бібліотечної діяльності зумовлюють активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу представлення бібліотечних ресурсів. Одним із результатів цього процесу стало поширення віртуальних виставок, які поєднують інформаційний потенціал бібліотечних фондів із сучасними технологічними та дизайнерськими рішеннями. Ефективність віртуальної виставки значною мірою залежить не лише від змістового наповнення, а й від якості її технічної реалізації та візуального оформлення.

Технологічна складова створення віртуальних виставок охоплює використання різноманітних програмних засобів, вебтехнологій та цифрових платформ. На початковому етапі розвитку віртуальних виставок бібліотеки здебільшого використовували звичайні вебсторінки, на яких розміщували бібліографічні описи документів та їх зображення. Сьогодні ж для створення виставок активно застосовуються спеціалізовані сервіси, мультимедійні

платформи, системи керування контентом та хмарні технології, що дозволяють забезпечити інтерактивність і мультимедійність ресурсів.

Значного поширення набули такі інструменти, як Microsoft PowerPoint, Canva, Genially, Prezi, Google Sites, Padlet та інші вебсервіси, які дають змогу створювати інтерактивні презентації, електронні колекції, цифрові плакати та мультимедійні експозиції. Використання подібних платформ сприяє підвищенню якості представлення інформації та розширює можливості взаємодії користувачів із матеріалами виставки.

Одним із важливих технологічних аспектів є забезпечення інтеграції віртуальної виставки з іншими електронними ресурсами бібліотеки. Зокрема, користувачі повинні мати можливість переходити від представленого документа до електронного каталогу, цифрової бібліотеки, повнотекстового ресурсу або інших інформаційних систем. Такий підхід значно підвищує інформаційну цінність виставки та сприяє більш повному використанню бібліотечних ресурсів.

Не менш важливим є застосування мультимедійних технологій. Сучасні віртуальні виставки можуть містити текстові матеріали, графічні зображення, відеоролики, аудіофайли, анімацію, інтерактивні карти, QR-коди та інші цифрові об'єкти. Мультимедійне наповнення дозволяє зробити інформацію більш наочною, підвищує рівень зацікавленості користувачів та сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Важливою умовою створення якісної віртуальної виставки є її адаптивність до різних пристроїв. З огляду на зростання кількості користувачів мобільних пристроїв, електронні ресурси повинні коректно відображатися на персональних комп'ютерах, планшетах і смартфонах. Адаптивний дизайн забезпечує комфортний доступ до інформації незалежно від технічних характеристик пристрою користувача.

Особливу роль у створенні віртуальних виставок відіграє дизайнерське оформлення. Візуальна складова є одним із чинників, що впливають на сприйняття інформації та загальну ефективність електронного ресурсу. Дизайн виставки повинен відповідати її тематиці, забезпечувати зручність користування та сприяти швидкому пошуку необхідної інформації.

Одним із головних принципів дизайну є композиційна цілісність, що передбачає логічне розташування структурних елементів виставки. Заголовки, текстові блоки, ілюстрації та мультимедійні об'єкти повинні утворювати єдину систему, яка забезпечує послідовне ознайомлення користувача зі змістом виставки.

Важливим дизайнерським аспектом є кольорове оформлення. Кольорова гама повинна бути гармонійною, не перевантажувати сприйняття та відповідати змісту виставки. Надмірна кількість кольорів або яскравих елементів може ускладнювати сприйняття інформації та відволікати увагу користувача від основного змісту.

Не менш важливим є правильний вибір шрифтів. Для забезпечення читабельності рекомендується використовувати прості й зрозумілі шрифти, дотримуватися єдиного стилю оформлення заголовків і текстових блоків, а також забезпечувати достатній контраст між текстом і фоном. Це сприяє комфортному сприйняттю інформації користувачами різного віку та рівня цифрової грамотності.

Сучасні віртуальні виставки також передбачають використання елементів візуалізації інформації: інфографіки, схем, діаграм, хронологічних стрічок та інтерактивних карт. Такі елементи допомагають структурувати інформацію та полегшують її сприйняття користувачами.

Важливим показником якості віртуальної виставки є її навігаційна зручність. Для цього використовуються меню, кнопки переходу між розділами, зміст, інтерактивні посилання та інші засоби навігації. Чітка структура і зручна навігація забезпечують швидкий доступ до потрібної інформації та підвищують ефективність використання ресурсу.

Таким чином, створення сучасної віртуальної виставки є комплексним процесом, який поєднує технологічні та дизайнерські аспекти. Використання сучасних цифрових платформ, мультимедійних засобів, інтерактивних елементів і принципів вебдизайну сприяє підвищенню ефективності представлення бібліотечних ресурсів, забезпечує зручність користування та сприяє популяризації бібліотечних фондів у цифровому середовищі.

Таблиця 2.4

Технологічні та дизайнерські аспекти створення віртуальних виставок

Аспект	Основні складові	Значення для віртуальної виставки
Технологічний	Вебсайти, Google Sites, Canva, Genially, Prezi, PowerPoint	Створення та розміщення виставки
Мультимедійний	Фото, відео, аудіо, анімація, QR-коди	Підвищення наочності та інтерактивності
Інтеграційний	Гіперпосилання на е-каталог, цифрові колекції, репозитарії	Розширення доступу до ресурсів
Адаптивність	Оптимізація для ПК, планшетів і смартфонів	Забезпечення зручного користування
Композиційний дизайн	Логічна структура та розміщення елементів	Полегшення сприйняття інформації
Кольорове оформлення	Гармонійна кольорова гама	Покращення візуального сприйняття
Типографіка	Зручні для читання шрифти та форматування тексту	Підвищення читабельності
Візуалізація даних	Інфографіка, схеми, діаграми, хронологічні стрічки	Структурування та наочне подання інформації
Навігація	Меню, кнопки переходу, зміст, гіперпосилання	Забезпечення швидкого пошуку інформації

Таким чином, створення сучасної віртуальної виставки є комплексним процесом, який поєднує технологічні та дизайнерські аспекти. Використання сучасних цифрових платформ, мультимедійних засобів, інтерактивних елементів і принципів вебдизайну сприяє підвищенню ефективності представлення бібліотечних ресурсів, забезпечує зручність користування та сприяє популяризації бібліотечних фондів у цифровому середовищі.

Висновки до розділу 2

У результаті дослідження теоретичних засад організації віртуальних виставок встановлено, що вони є важливою складовою сучасної бібліотечно-інформаційної діяльності та одним із найбільш ефективних засобів представлення документних ресурсів у цифровому середовищі. Їх поява та активне поширення безпосередньо пов'язані з процесами цифровізації бібліотек, розвитком інформаційно-комунікаційних технологій і зростанням потреб користувачів у дистанційному доступі до інформації.

З'ясовано, що віртуальна виставка є сучасною формою бібліотечного обслуговування, яка поєднує традиційні принципи виставкової діяльності з можливостями цифрових технологій. На відміну від традиційних книжкових виставок, вона забезпечує цілодобовий доступ до інформаційних ресурсів, не має територіальних обмежень і дозволяє використовувати широкий спектр мультимедійних та інтерактивних засобів для представлення документів.

У ході дослідження встановлено, що віртуальні виставки характеризуються різноманітністю видів і можуть класифікуватися за тематичним спрямуванням, цільовим призначенням, способом подання інформації, структурою, технологією створення та рівнем інтерактивності. Найбільш поширеними в сучасній бібліотечній практиці є тематичні, персональні, краєзнавчі, ювілейні, мультимедійні та інтерактивні виставки, які забезпечують комплексне розкриття теми та ефективну взаємодію з користувачами.

Визначено, що структура віртуальної виставки є багатокomпонентною та включає заголовок, вступну частину, тематичні розділи, бібліографічні описи документів, анотації, ілюстративні матеріали, мультимедійний контент, гіперпосилання, навігаційні елементи та довідковий блок. Рациональне поєднання зазначених компонентів забезпечує логічність побудови виставки, зручність користування та високий рівень інформативності.

Дослідження тематичного наповнення віртуальних виставок показало, що їх зміст формується відповідно до профілю бібліотеки, складу її фондів, актуальних суспільних подій та інформаційних потреб користувачів. Відбір

матеріалів здійснюється на основі принципів тематичної відповідності, наукової достовірності, актуальності, репрезентативності, доступності, системності та мультимедійності, що забезпечує якісне розкриття теми та підвищує інформаційну цінність виставки.

Особливу увагу приділено технологічним і дизайнерським аспектам створення віртуальних виставок. Встановлено, що сучасні бібліотеки активно використовують різноманітні цифрові платформи, вебсервіси та мультимедійні інструменти для створення інтерактивних інформаційних продуктів. Важливими чинниками ефективності виставок є адаптивність до різних пристроїв, зручна навігація, гармонійне дизайнерське оформлення, використання мультимедійних елементів та інтеграція з іншими електронними ресурсами бібліотеки.

Отже, віртуальні виставки є перспективною формою бібліотечної діяльності, яка поєднує інформаційну, освітню, культурно-просвітницьку та комунікаційну функції. Їх використання сприяє популяризації бібліотечних фондів, розширенню доступу до інформаційних ресурсів, підвищенню якості бібліотечного обслуговування та інтеграції бібліотек у сучасний цифровий інформаційний простір. Отримані теоретичні результати становлять основу для подальшого аналізу структурно-тематичних особливостей віртуальних виставок бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету в наступному розділі роботи.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ВІРТУАЛЬНИХ ВИСТАВОК БІБЛІОТЕКИ ЦНТУ

3.1. Загальна характеристика бібліотеки ЦНТУ та її електронних ресурсів

Бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету (ЦНТУ) є одним із ключових інформаційних, освітніх і культурних центрів університету, діяльність якого спрямована на забезпечення інформаційних потреб студентів, викладачів, науковців та інших категорій користувачів. У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства бібліотека виконує не лише традиційні функції зі збирання, систематизації, зберігання та надання документів, а й активно впроваджує цифрові технології, що дозволяють значно розширити можливості доступу до інформаційних ресурсів.

Історія бібліотеки тісно пов'язана з історією самого університету. У процесі свого розвитку вона пройшла шлях від традиційної книгозбірні до сучасного інформаційно-бібліотечного центру, який використовує новітні технології для організації та надання інформаційних послуг. Сьогодні бібліотека є важливим елементом освітньо-наукової інфраструктури ЦНТУ, забезпечуючи підтримку навчального процесу, наукових досліджень та культурно-просвітницької діяльності університетської спільноти.

Основу діяльності бібліотеки становить її документний фонд, який включає навчальну, наукову, довідкову, методичну літературу, періодичні видання, дисертації, автореферати, електронні документи та інші види інформаційних ресурсів. Формування фонду здійснюється відповідно до профілю університету та потреб освітніх програм. Особлива увага приділяється забезпеченню користувачів актуальними виданнями з технічних, економічних, аграрних, гуманітарних і природничих наук.

На сучасному етапі розвитку бібліотека активно працює над створенням власного цифрового інформаційного середовища. Одним із головних інструментів доступу до інформації є офіційний вебсайт бібліотеки, який виступає інтегрованою платформою для надання електронних послуг та

ресурсів. Через вебсайт користувачі можуть отримати інформацію про структуру бібліотеки, правила користування, нові надходження літератури, наукові заходи, виставки та інші інформаційні продукти.

Важливою складовою електронних ресурсів є електронний каталог, який забезпечує доступ до бібліографічних записів документів, що знаходяться у фондах бібліотеки. Електронний каталог дозволяє здійснювати пошук літератури за різними параметрами: автором, назвою, тематикою, роком видання, ключовими словами тощо. Його використання значно спрощує процес пошуку інформації, скорочує час на обслуговування користувачів та підвищує ефективність роботи бібліотеки загалом. Завдяки функціонуванню електронного каталогу користувачі мають можливість дистанційно ознайомитися зі складом фондів та заздалегідь визначити необхідні джерела.

Особливе місце серед електронних ресурсів посідає інституційний репозитарій ЦНТУ. Його створення стало важливим кроком у напрямі реалізації принципів відкритого доступу до наукової інформації. Репозитарій акумулює результати наукової та навчально-методичної діяльності університетської спільноти, зокрема статті викладачів, монографії, матеріали конференцій, навчальні посібники, кваліфікаційні роботи, автореферати та інші документи. Наявність репозитарію сприяє поширенню наукових знань, підвищує видимість результатів досліджень університету в національному та міжнародному інформаційному просторі, а також забезпечує довготривале збереження цифрових документів.

У контексті цифровізації бібліотечної діяльності важливого значення набувають електронні бібліотеки та цифрові колекції. Вони містять повнотекстові версії навчальних і наукових видань, які можуть використовуватися студентами та викладачами в освітньому процесі. Електронні ресурси забезпечують оперативний доступ до необхідної інформації незалежно від місця перебування користувача, що особливо актуально в умовах дистанційного навчання та розвитку змішаних форм освіти.

Бібліотека ЦНТУ також забезпечує доступ до зовнішніх електронних ресурсів, наукових баз даних та електронних платформ. Використання

міжнародних інформаційних ресурсів сприяє підвищенню якості наукових досліджень, розширює можливості академічної комунікації та інтеграції університету у світовий науково-освітній простір. Завдяки цьому користувачі отримують доступ до сучасних наукових публікацій, результатів досліджень та актуальних інформаційних матеріалів.

Одним із перспективних напрямів діяльності бібліотеки є створення та розвиток віртуальних виставок. У сучасному інформаційному середовищі вони стали ефективним засобом представлення бібліотечних фондів у цифровому форматі. Віртуальні виставки дозволяють демонструвати документи незалежно від місця перебування користувача, поєднуючи текстові матеріали, ілюстрації, фотографії, бібліографічні описи, електронні документи та мультимедійні елементи. Такі виставки можуть бути тематичними, персональними, ювілейними, краєзнавчими, науковими або присвяченими визначним подіям суспільного життя.

Перевагою віртуальних виставок є їхня доступність, інтерактивність та можливість постійного оновлення. На відміну від традиційних виставок, вони не обмежені фізичним простором бібліотеки та можуть функціонувати необмежений час. Користувачі мають змогу ознайомлюватися з представленими матеріалами у зручний для них час, переходити за гіперпосиланнями, переглядати електронні документи та отримувати додаткову інформацію. Саме тому віртуальні виставки стали важливим інструментом популяризації фондів бібліотеки ЦНТУ та залучення нових користувачів.

Значну роль у роботі бібліотеки відіграє використання сучасних засобів електронної комунікації. Інформація про діяльність бібліотеки поширюється через офіційний вебсайт, сторінки у соціальних мережах, електронну пошту та інші цифрові канали зв'язку. Це забезпечує оперативне інформування користувачів про нові надходження літератури, проведення культурно-просвітницьких заходів, презентацій, наукових конференцій та віртуальних виставок.

Важливим аспектом діяльності бібліотеки є формування інформаційної культури користувачів. Працівники бібліотеки проводять консультації щодо

використання електронних ресурсів, навчають роботі з електронним каталогом, репозитарієм, науковими базами даних та іншими цифровими сервісами. Це сприяє розвитку навичок пошуку, оцінювання та ефективного використання інформації в навчальній і науковій діяльності.

Таким чином, бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету є сучасним інформаційно-комунікаційним центром, який активно впроваджує цифрові технології та забезпечує користувачам доступ до широкого спектра електронних ресурсів. Розвиток електронного каталогу, інституційного репозитарію, цифрових колекцій, наукових баз даних та віртуальних виставок свідчить про успішну адаптацію бібліотеки до вимог інформаційного суспільства та підтверджує її важливу роль у підтримці освітньої, наукової й культурної діяльності університету. За допомогою сучасних інформаційних технологій бібліотека не лише зберігає свої традиційні функції, а й розширює можливості інформаційного обслуговування, забезпечуючи ефективну взаємодію з користувачами в цифровому середовищі.

3.2. Віртуальні виставки як напрям культурно-просвітницької роботи бібліотеки ЦНТУ

Культурно-просвітницька діяльність бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету є важливим напрямом роботи, спрямованим на популяризацію бібліотечних фондів, інформаційних ресурсів та формування інтересу до читання, науки, історії й культури серед студентської молоді та викладацького складу. У сучасних умовах розвитку інформаційних технологій традиційні форми бібліотечної діяльності поступово доповнюються електронними сервісами, серед яких особливе місце займають віртуальні виставки.

Віртуальні виставки стали ефективним інструментом культурно-просвітницької роботи бібліотеки ЦНТУ, оскільки дозволяють презентувати документи та інформаційні матеріали в електронному форматі, забезпечуючи широкий доступ до них незалежно від місця перебування користувачів. Такі

виставки поєднують текстову, ілюстративну та бібліографічну інформацію, що сприяє більш повному розкриттю тематики та підвищує зацікавленість аудиторії.

Особливого значення віртуальні виставки набули в умовах воєнного стану, коли проведення традиційних масових заходів було суттєво обмежене. За таких обставин бібліотека ЦНТУ активізувала свою діяльність в онлайн-просторі, запропонувавши користувачам низку тематичних віртуальних проєктів, оглядів літератури, презентацій та інформаційних добірок. Це дало змогу підтримувати постійний зв'язок із користувачами та забезпечувати їх доступом до культурно-освітнього контенту.

Однією з найбільш змістовних стала віртуальна подорож «Фортеці, палаці, замки, собори та монастирі – архітектурна пам'ять України», підготовлена працівниками бібліотеки до Дня пам'яток історії та культури. Виставка була орієнтована на студентів, викладачів та всіх, хто цікавиться історико-культурною спадщиною України. У межах проєкту були представлені книги, бібліографічні описи та ілюстративні матеріали, які знайомили користувачів із визначними архітектурними пам'ятками держави. Особливої актуальності виставка набула в контексті збереження національної культурної спадщини в умовах російської агресії.

Важливе місце у віртуальній виставковій діяльності бібліотеки займають літературні проєкти. Зокрема, до Дня захисників і захисниць України була підготовлена виставка однієї книги – повісті Василя Шкляра «Чорне Сонце». Представлений твір розкриває теми патріотизму, громадянської відповідальності, мужності та відданості своїй державі, що сприяє вихованню національної свідомості молоді.

Значна частина віртуальних виставок має навчально-професійне спрямування. Для студентів економічних спеціальностей було створено виставки «До вершин економічних знань» та «Фінансова звітність підприємств», які містили добірки профільної літератури з економіки, фінансів та бухгалтерського обліку. Такі виставки виконують не лише інформаційну, а й освітню функцію, допомагаючи користувачам орієнтуватися в актуальних джерелах фахової інформації.

Для студентів технічних спеціальностей бібліотека підготувала тематичну віртуальну виставку «Фрезерна справа, фрезерна обробка матеріалів», присвячену сучасним технологіям механічної обробки матеріалів. Представлені видання висвітлювали питання використання програмно-керованого обладнання, особливостей фрезерування та новітніх виробничих технологій.

Поряд із виставками бібліотека активно використовує інші електронні форми популяризації фондів. Користувачам пропонуються бібліографічні огляди літератури, електронні дайджести, презентації та інформаційні повідомлення про нові надходження документів. Зокрема, були підготовлені електронні огляди творчості лауреатів Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова» Ірен Роздобудько та Люко Дашвар, які знайомили читачів із сучасною українською літературою.

Активну участь бібліотека взяла й у відзначенні 300-річчя від дня народження видатного українського філософа Григорія Сковороди. У межах загальнонаціональної кампанії «Світ Сковороди» користувачам була запропонована тематична електронна презентація, присвячена життю, творчості та філософській спадщині мислителя.

Окремим напрямом діяльності є інформування користувачів про нові надходження літератури. Віртуальна виставка «Нові надходження технічної літератури» містила бібліографічні описи нових видань, анотації та короткі характеристики книг, що дозволяло науковцям, викладачам і студентам оперативно ознайомлюватися з новими інформаційними ресурсами бібліотеки.

Важливу роль у поширенні віртуальних виставок та інших інформаційних продуктів відіграють електронні комунікаційні платформи бібліотеки. Офіційний вебсайт і сторінки у соціальних мережах забезпечують оперативне інформування користувачів про нові проєкти, культурно-просвітницькі заходи, пам'ятні дати та визначні події. Завдяки цьому значно розширюється аудиторія бібліотеки та підвищується рівень її інформаційної відкритості.

Серед інших віртуальних проєктів, представлених бібліотекою, варто відзначити виставки «Геологія – наука майбутнього», «Університетська освіта», «Життя у світі, де є СНІД» та інші тематичні добірки, присвячені актуальним

науковим, освітнім і соціальним проблемам. Їхня тематика свідчить про прагнення бібліотеки задовольняти різноманітні інформаційні потреби користувачів та підтримувати освітню діяльність університету.

Отже, віртуальні виставки є важливим складником культурно-просвітницької діяльності бібліотеки ЦНТУ. Їх використання сприяє популяризації бібліотечних фондів, забезпечує дистанційний доступ до інформаційних ресурсів, розширює можливості комунікації з користувачами та підвищує ефективність інформаційного обслуговування. Досвід бібліотеки ЦНТУ засвідчує, що віртуальні виставки успішно поєднують освітню, інформаційну та культурну функції, виступаючи сучасним засобом представлення бібліотечних ресурсів у цифровому середовищі.

3.3. Структурні особливості віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ

Віртуальні виставки бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету є важливим складником інформаційно-бібліотечної та культурно-просвітницької діяльності закладу. Їх створення спрямоване на популяризацію бібліотечних фондів, забезпечення дистанційного доступу до інформаційних ресурсів та підвищення ефективності комунікації з користувачами. Аналіз віртуальних виставок, представлених на вебресурсах бібліотеки ЦНТУ, дозволяє визначити характерні структурні особливості їх організації та представлення інформації.

Насамперед слід зазначити, що структура більшості віртуальних виставок бібліотеки побудована за єдиним принципом, який забезпечує логічність викладу матеріалу та зручність його сприйняття користувачами. Кожна виставка містить назву, яка відображає її тематику та привертає увагу потенційної аудиторії. Заголовки формулюються таким чином, щоб одразу окреслити зміст представлених матеріалів. Прикладами є виставки «Фортеці, палаци, замки, собори та монастирі – архітектурна пам'ять України», «До вершин економічних знань», «Фінансова звітність підприємств», «Фрезерна справа, фрезерна обробка матеріалів» та інші.

Важливим структурним елементом виставок є вступний текст або анотація, у якій обґрунтовується актуальність теми та визначається цільова аудиторія. У вступі користувач отримує коротку інформацію про мету створення виставки, її змістове наповнення та значення представлених матеріалів. Такий підхід допомагає орієнтуватися в інформаційному ресурсі та формує інтерес до подальшого ознайомлення з документами.

Основну частину віртуальних виставок становлять бібліографічні описи документів, які супроводжуються додатковою інформацією про зміст видань. Для кожної книги подається повний або скорочений бібліографічний опис, що відповідає загальноприйнятим бібліотечним стандартам. Це забезпечує не лише інформаційну функцію виставки, а й можливість використання представлених матеріалів у навчальній та науковій роботі.

Характерною рисою віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ є широке використання візуальних елементів. До структури виставок включаються обкладинки книг, фотографії, тематичні ілюстрації, історичні зображення та інші графічні матеріали. Візуалізація сприяє кращому сприйняттю інформації, підвищує привабливість електронного ресурсу та дозволяє акцентувати увагу на окремих аспектах теми. Наприклад, у виставці, присвяченій архітектурним пам'яткам України, активно використовуються фотографії фортець, замків, соборів та монастирів, що створює ефект віртуальної екскурсії.

Однією з особливостей структури виставок є поєднання бібліографічної та довідкової інформації. Окрім описів видань, користувачам пропонуються короткі історичні відомості, біографічні довідки, тематичні коментарі або інформаційні повідомлення. Це дозволяє розширити інформаційний потенціал виставки та зробити її не лише засобом популяризації фондів, а й джерелом додаткових знань.

Аналіз матеріалів свідчить про використання тематичного принципу організації виставок. Усі документи об'єднуються навколо певної проблематики, що забезпечує цілісність подання інформації. Тематика виставок охоплює різні напрями: історію та культуру України, художню літературу, економіку, технічні науки, освіту, охорону здоров'я, соціальні проблеми та інші сфери знань. Такий

підхід дозволяє враховувати інформаційні потреби різних категорій користувачів.

Суттєвим структурним компонентом сучасних віртуальних виставок є використання гіперпосилань на електронні ресурси відкритого доступу. За їх допомогою користувачі можуть переходити до повних текстів документів, електронних бібліотек, наукових ресурсів або додаткових інформаційних матеріалів. Наявність інтерактивних елементів значно розширює функціональні можливості виставок та сприяє ефективнішому використанню інформації.

Важливе місце в структурі віртуальних виставок займають мультимедійні компоненти. Для окремих тематичних проєктів використовуються презентації, електронні огляди, відеоматеріали та інші цифрові формати подання інформації. Особливо це характерно для виставок, присвячених ювілейним датам, визначним особистостям або важливим суспільним подіям. Такі елементи роблять інформацію більш доступною та сприяють підвищенню рівня зацікавленості користувачів.

Структура віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ також характеризується адаптованістю до дистанційного використання. Матеріали розміщуються на офіційному сайті бібліотеки та поширюються через соціальні мережі, що забезпечує їх доступність широкому колу користувачів. Завдяки цьому віртуальні виставки виконують не лише інформаційну, а й комунікаційну функцію, підтримуючи взаємодію між бібліотекою та її аудиторією.

Таким чином, структурна організація віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ базується на поєднанні текстових, бібліографічних, візуальних та мультимедійних компонентів. Основними елементами виставок є назва, вступна анотація, бібліографічні описи документів, ілюстративний матеріал, довідкова інформація та гіперпосилання на додаткові ресурси. Така структура забезпечує інформативність, наочність та доступність виставок, сприяє популяризації бібліотечних фондів і підвищує ефективність культурно-просвітницької діяльності бібліотеки в цифровому середовищі.

Отже, віртуальні виставки бібліотеки ЦНТУ мають чітку та логічну структуру, що поєднує інформаційні, бібліографічні та мультимедійні елементи.

Їхня організація забезпечує зручність користування, доступність інформації та ефективне представлення бібліотечних ресурсів. Використання сучасних цифрових технологій дозволяє бібліотеці розширювати можливості культурно-просвітницької діяльності та відповідати актуальним потребам користувачів в умовах цифровізації суспільства.

3.4. Тематичні напрями віртуальних виставок

Однією з важливих характеристик віртуальних виставок бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету є різноманітність їх тематичного наповнення. Тематика виставок формується відповідно до освітніх, наукових, професійних та культурних потреб користувачів бібліотеки. Такий підхід дозволяє забезпечити інформаційну підтримку навчального процесу, популяризувати наукові знання, сприяти патріотичному вихованню студентської молоді та залучати користувачів до культурної спадщини України.

Аналіз віртуальних виставок, представлених на вебресурсах бібліотеки ЦНТУ, свідчить про наявність кількох основних тематичних напрямів, які відображають багатогранність діяльності бібліотеки та різноманітність інформаційних запитів її користувачів.

Перший напрям становлять історико-культурні виставки, присвячені історичній та культурній спадщині України. Їх метою є популяризація національної історії, архітектурних пам'яток, традицій та визначних подій. До цієї групи належить віртуальна подорож «Фортеці, палаци, замки, собори та монастирі – архітектурна пам'ять України», яка знайомить користувачів із видатними пам'ятками архітектури та культури.

Другий напрям представлений літературно-мистецькими виставками, що сприяють популяризації художньої літератури та творчості українських письменників. Прикладом є виставка однієї книги Василя Шкляра «Чорне Сонце», а також бібліографічні огляди творів Ірен Роздобудько та Люко Дашвар. Такі виставки спрямовані на розвиток читацької культури та підтримку інтересу до сучасної української літератури.

Важливе місце посідають науково-освітні виставки, які забезпечують інформаційну підтримку освітнього процесу та наукової діяльності. До цієї групи належать виставки «Університетська освіта», «Геологія – наука майбутнього», а також презентації, присвячені видатним науковцям і мислителям, зокрема Григорію Сковороді.

Окремий тематичний блок становлять економічні виставки, орієнтовані на студентів економічних спеціальностей, викладачів та практиків. Прикладами є виставки «До вершин економічних знань» та «Фінансова звітність підприємств». Вони містять добірки навчальної та наукової літератури з економіки, фінансів, бухгалтерського обліку та менеджменту.

Значна увага приділяється технічним виставкам, що відповідають профілю університету. Вони спрямовані на популяризацію технічної літератури та ознайомлення користувачів із сучасними технологіями. До цієї категорії належать виставки «Фрезерна справа, фрезерна обробка матеріалів» та «Нові надходження технічної літератури».

У діяльності бібліотеки представлені також соціально-просвітницькі виставки, присвячені актуальним суспільним проблемам і питанням здорового способу життя. Прикладом є виставка «Життя у світі, де є СНІД», яка має інформаційно-профілактичний характер та спрямована на підвищення рівня обізнаності молоді щодо проблем охорони здоров'я.

Для узагальнення тематичних напрямів віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ доцільно подати їх у вигляді таблиці.

Таблиця 3.1

Основні тематичні напрями віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ

Тематичний напрям	Приклади віртуальних виставок	Цільова аудиторія
Історико-культурний	«Фортеці, палаці, замки, собори та монастирі – архітектурна пам'ять України»	Студенти, викладачі, дослідники, широке коло користувачів

Тематичний напрям	Приклади віртуальних виставок	Цільова аудиторія
Літературно-мистецький	«Чорне Сонце», огляди творчості Ірен Роздобудько та Люко Дашвар	Студенти, шанувальники літератури
Науково-освітній	«Університетська освіта», «Геологія – наука майбутнього», «Світ Сковороди»	Студенти, викладачі, науковці
Економічний	«До вершин економічних знань», «Фінансова звітність підприємств»	Студенти економічних спеціальностей, викладачі, практики
Технічний	«Фрезерна справа, фрезерна обробка матеріалів», «Нові надходження технічної літератури»	Студенти технічних спеціальностей, викладачі
Соціально-просвітницький	«Життя у світі, де є СНІД»	Студентська молодь, широке коло користувачів

Проведений аналіз показує, що тематика віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ безпосередньо пов'язана з освітнім профілем університету та актуальними суспільними потребами. При цьому виставки не обмежуються лише навчальною літературою, а охоплюють культурні, історичні, соціальні та виховні аспекти, що сприяє всебічному розвитку особистості користувача.

Важливою особливістю тематичного наповнення є його актуальність та гнучкість. Бібліотека оперативно реагує на визначні історичні події, ювілейні дати, національні свята та суспільні виклики, створюючи відповідні інформаційні продукти. Завдяки цьому віртуальні виставки виконують не лише інформаційну, а й виховну, культурну та просвітницьку функції.

Отже, віртуальні виставки бібліотеки ЦНТУ характеризуються широким тематичним спектром, який охоплює історико-культурні, літературно-мистецькі,

науково-освітні, економічні, технічні та соціально-просвітницькі напрями. Різноманітність тематики дозволяє задовольняти інформаційні потреби різних категорій користувачів, сприяє популяризації бібліотечних фондів та підвищує ефективність культурно-просвітницької діяльності бібліотеки в цифровому середовищі.

3.5. Оцінка ефективності та користувацького сприйняття віртуальних виставок

У сучасних умовах цифровізації бібліотечної діяльності важливим показником успішності віртуальних виставок є їхня ефективність та рівень сприйняття користувачами. На відміну від традиційних книжкових виставок, які обмежені фізичним простором бібліотеки та часом проведення, віртуальні виставки забезпечують постійний доступ до інформації, дозволяючи користувачам ознайомлюватися з матеріалами у будь-який зручний час. Саме тому оцінювання результативності таких інформаційних продуктів є необхідною умовою вдосконалення культурно-просвітницької діяльності бібліотеки.

Ефективність віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ можна розглядати через декілька взаємопов'язаних аспектів: інформаційний, освітній, комунікаційний та іміджевий. Інформаційна ефективність полягає у забезпеченні доступу до бібліотечних ресурсів та розширенні можливостей користувачів щодо пошуку необхідної літератури. Віртуальні виставки знайомлять аудиторію з новими надходженнями, тематичними добірками документів, результатами наукової діяльності та культурною спадщиною, сприяючи популяризації бібліотечних фондів.

Освітня ефективність проявляється у використанні виставок як додаткового джерела навчальної інформації. Значна частина віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ орієнтована на студентів різних спеціальностей та містить літературу, необхідну для вивчення навчальних дисциплін. Тематичні добірки з економіки, технічних наук, історії, культури та інших галузей знань допомагають користувачам швидше знаходити необхідні джерела та поглиблювати свої знання з відповідної тематики.

Комунікаційна ефективність пов'язана зі здатністю виставок підтримувати взаємодію між бібліотекою та користувачами. Розміщення виставок на офіційному сайті бібліотеки та їх поширення через соціальні мережі дозволяє залучати ширшу аудиторію, оперативно інформувати користувачів про нові ресурси та підтримувати постійний зв'язок із бібліотечною спільнотою. Особливо важливим цей аспект став в умовах дистанційного навчання та обмеження масових заходів під час воєнного стану.

Оцінка користувацького сприйняття віртуальних виставок ґрунтується насамперед на аналізі їхніх переваг для різних категорій користувачів. Однією з головних переваг є доступність. Користувачі можуть ознайомлюватися з матеріалами незалежно від місця проживання та часу доби, використовуючи комп'ютер або мобільний пристрій. Це значно розширює аудиторію виставок порівняно з традиційними формами бібліотечної роботи.

Не менш важливою перевагою є зручність використання. Завдяки чіткій структурі, наявності бібліографічних описів, анотацій, ілюстрацій та гіперпосилань користувачі отримують можливість швидко орієнтуватися в представленій інформації та переходити до додаткових ресурсів. Візуальне оформлення виставок підвищує рівень зацікавленості та сприяє кращому сприйняттю матеріалу.

Позитивне сприйняття користувачами значною мірою обумовлене актуальністю тематики віртуальних виставок. Бібліотека ЦНТУ пропонує матеріали, пов'язані з історією України, сучасною літературою, професійною освітою, науковими досягненнями та суспільно важливими проблемами. Відповідність тематики інформаційним потребам аудиторії сприяє зростанню інтересу до бібліотечних ресурсів та активізації їх використання.

Водночас ефективність віртуальних виставок залежить від рівня їх технічного та інформаційного наповнення. Для забезпечення високої результативності необхідно регулярно оновлювати контент, удосконалювати дизайн, розширювати використання мультимедійних елементів та інтерактивних можливостей. Важливим завданням також є проведення моніторингу

відвідуваності виставок, аналізу переглядів та активності користувачів у соціальних мережах.

Для оцінки ефективності віртуальних виставок можуть використовуватися різні критерії, наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Критерії оцінки ефективності віртуальних виставок
бібліотеки ЦНТУ

Критерій	Характеристика
Доступність	Можливість перегляду виставки в будь-який час і з будь-якого місця
Інформативність	Повнота та якість представленої інформації
Актуальність	Відповідність тематики сучасним потребам користувачів
Візуальна привабливість	Використання ілюстрацій, обкладинок книг, презентацій
Навігація	Зручність пошуку та перегляду матеріалів
Інтерактивність	Наявність посилань на додаткові ресурси та електронні документи
Популярність	Кількість переглядів, відвідувань та поширень у соціальних мережах
Освітня цінність	Використання матеріалів у навчальному та науковому процесі

Практика діяльності бібліотеки ЦНТУ свідчить, що віртуальні виставки стали важливим інструментом популяризації бібліотечних ресурсів та забезпечення інформаційних потреб користувачів. Вони успішно поєднують можливості сучасних цифрових технологій із традиційними бібліотечними формами роботи, сприяючи формуванню позитивного іміджу бібліотеки та підвищенню її ролі в інформаційному середовищі університету.

Отже, ефективність віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ визначається їхньою доступністю, інформативністю, актуальністю та здатністю задовольняти освітні й культурні потреби користувачів. Позитивне сприйняття виставок забезпечується зручністю користування, різноманітністю тематики та використанням сучасних засобів представлення інформації. Віртуальні виставки довели свою ефективність як інноваційний інструмент культурно-просвітницької діяльності бібліотеки та мають значний потенціал для подальшого розвитку в умовах цифровізації бібліотечної сфери.

3.6. Проблеми та перспективи розвитку віртуальних виставок у бібліотеці ЦНТУ

Сучасний розвиток бібліотечної справи нерозривно пов'язаний із впровадженням цифрових технологій та розширенням спектра електронних послуг. Одним із найбільш ефективних інструментів популяризації бібліотечних фондів і культурно-просвітницької діяльності є віртуальні виставки, які дозволяють забезпечити віддалений доступ до інформаційних ресурсів та залучити широку аудиторію користувачів. Досвід бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету свідчить про успішне використання цієї форми роботи, проте її подальший розвиток пов'язаний із низкою проблем та викликів.

Однією з основних проблем є необхідність постійного оновлення змістового наповнення віртуальних виставок. Інформаційні потреби користувачів швидко змінюються, тому бібліотека має оперативно реагувати на нові запити аудиторії, актуальні події та зміни в освітньому процесі. Створення якісної віртуальної виставки потребує значних часових затрат, ретельного добору документів, підготовки анотацій, ілюстративних матеріалів та технічного оформлення.

Суттєвою проблемою залишається технічне забезпечення процесу створення та підтримки віртуальних виставок. Для ефективного функціонування електронних ресурсів необхідне сучасне програмне забезпечення, стабільна робота вебсайту, достатній рівень технічної підтримки та постійне

вдосконалення цифрової інфраструктури бібліотеки. В умовах обмеженого фінансування не завжди є можливість швидко впроваджувати нові технологічні рішення та модернізувати наявні електронні ресурси.

Ще одним важливим аспектом є проблема цифрової компетентності як працівників бібліотеки, так і окремих категорій користувачів. Створення сучасних мультимедійних виставок потребує навичок роботи з графічними редакторами, сервісами для створення презентацій, вебдизайну та цифрового контенту. Тому важливим завданням є постійне підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців у сфері інформаційних технологій.

Окремої уваги потребують питання авторського права та використання цифрового контенту. Під час створення віртуальних виставок бібліотека повинна дотримуватися законодавства щодо використання текстових, графічних і мультимедійних матеріалів. Це може обмежувати можливості повнотекстового представлення окремих видань та потребує ретельного відбору джерел відкритого доступу.

Серед проблем також можна виділити недостатній рівень інтерактивності окремих віртуальних виставок. Більшість із них представлена у вигляді електронних добірок документів або презентацій, тоді як сучасні користувачі очікують більш динамічних форм взаємодії з інформацією. Зростає потреба у використанні мультимедійних технологій, інтерактивних елементів, відеоматеріалів, віртуальних екскурсій та цифрових платформ, які забезпечують активне залучення аудиторії.

Незважаючи на наявні труднощі, бібліотека ЦНТУ має значний потенціал для подальшого розвитку віртуальних виставок. Перспективним напрямом є розширення використання мультимедійних технологій. Поєднання текстових матеріалів із відео, аудіофайлами, інтерактивними картами, інфографікою та анімацією дозволить зробити виставки більш привабливими та інформативними для користувачів.

Важливою перспективою є впровадження інтерактивних сервісів, які забезпечуватимуть зворотний зв'язок із користувачами. Це можуть бути онлайн-опитування, коментарі, рейтинги виставок, можливість формування власних

тематичних добірок або участі в обговоренні представлених матеріалів. Такі інструменти сприятимуть підвищенню рівня взаємодії між бібліотекою та її аудиторією.

Подальший розвиток віртуальних виставок пов'язаний також із розширенням інтеграції бібліотеки у цифровий освітній простір університету. Виставки можуть активно використовуватися в навчальному процесі як додаткові інформаційні ресурси для студентів, бути складовою електронних навчальних курсів та підтримувати самостійну роботу здобувачів освіти.

Перспективним напрямом є створення тематичних цифрових колекцій і віртуальних експозицій, присвячених історії університету, видатним викладачам, науковим досягненням та культурній спадщині регіону. Такі проекти сприятимуть збереженню історичної пам'яті та формуванню корпоративної культури університетської спільноти.

Значні можливості відкриває активніше використання соціальних мереж і цифрових комунікаційних платформ для популяризації віртуальних виставок. Поширення інформації через сучасні канали комунікації дозволяє збільшити кількість користувачів, розширити аудиторію бібліотеки та підвищити рівень її впізнаваності в інформаційному просторі.

Для наочного представлення основних проблем і перспектив розвитку віртуальних виставок доцільно подати їх у таблиці.

Таблиця 3.3

Проблеми та перспективи розвитку віртуальних виставок
бібліотеки ЦНТУ

Проблеми	Перспективи розвитку
Необхідність постійного оновлення контенту	Розширення тематичного спектра виставок
Обмежені технічні ресурси	Модернізація цифрової інфраструктури
Недостатній рівень інтерактивності	Використання мультимедійних та інтерактивних технологій

Проблеми	Перспективи розвитку
Питання дотримання авторського права	Залучення ресурсів відкритого доступу
Потреба в підвищенні цифрових компетентностей працівників	Професійний розвиток бібліотечних фахівців
Обмежене використання аналітики користувачької активності	Впровадження моніторингу та оцінювання ефективності виставок
Необхідність залучення нових користувачів	Активне просування через соціальні мережі та цифрові платформи

Отже, віртуальні виставки бібліотеки ЦНТУ є перспективним напрямом культурно-просвітницької та інформаційної діяльності, який відповідає сучасним тенденціям цифровізації бібліотечної сфери. Незважаючи на наявні проблеми, пов'язані з технічним забезпеченням, оновленням контенту, дотриманням авторського права та необхідністю підвищення цифрових компетентностей працівників, бібліотека має значні можливості для подальшого розвитку цього виду діяльності. Використання мультимедійних технологій, інтерактивних сервісів, соціальних мереж та сучасних цифрових платформ сприятиме підвищенню якості віртуальних виставок, розширенню аудиторії користувачів та зміцненню ролі бібліотеки як сучасного інформаційно-культурного центру університету.

Висновки до розділу 3

Проведений аналіз діяльності бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету у сфері створення та популяризації віртуальних виставок дозволив визначити їхнє місце та значення в сучасній системі бібліотечно-інформаційного обслуговування. Встановлено, що в умовах цифровізації освітнього середовища віртуальні виставки стали одним із найбільш ефективних інструментів представлення бібліотечних фондів, популяризації читання та організації культурно-просвітницької роботи.

Дослідження показало, що бібліотека ЦНТУ активно впроваджує електронні форми інформаційного обслуговування, поєднуючи традиційні бібліотечні функції із сучасними цифровими технологіями. Важливу роль у цьому процесі відіграють електронний каталог, інституційний репозитарій, цифрові ресурси та віртуальні виставки, які забезпечують користувачам оперативний доступ до інформації та сприяють розширенню аудиторії бібліотеки.

З'ясовано, що віртуальні виставки є важливим напрямом культурно-просвітницької діяльності бібліотеки. Вони дозволяють представляти тематичні добірки документів, знайомити користувачів із новими надходженнями літератури, популяризувати історико-культурну спадщину, наукові досягнення та творчість видатних особистостей. Особливої актуальності ця форма роботи набула в умовах дистанційної взаємодії з користувачами та обмежень, пов'язаних із воєнним станом.

У ході аналізу було визначено структурні особливості віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ. Вони характеризуються логічною побудовою, наявністю вступних текстів, бібліографічних описів документів, ілюстративних матеріалів, анотацій та гіперпосилань на додаткові інформаційні ресурси. Поєднання текстових, візуальних і мультимедійних компонентів забезпечує інформативність, доступність та зручність використання виставок.

Встановлено, що тематичне наповнення віртуальних виставок є різноплановим і відповідає основним напрямам діяльності університету та інформаційним потребам користувачів. Серед основних тематичних напрямів виокремлено історико-культурний, літературно-мистецький, науково-освітній, економічний, технічний та соціально-просвітницький. Така різноманітність дозволяє охопити широку аудиторію користувачів та забезпечити комплексне інформаційне обслуговування.

Аналіз ефективності віртуальних виставок засвідчив, що вони є доступним і результативним засобом популяризації бібліотечних ресурсів. Основними перевагами виступають можливість дистанційного доступу, оперативність оновлення інформації, зручність користування, наочність подання матеріалу та

можливість інтеграції з іншими цифровими ресурсами. Віртуальні виставки сприяють підвищенню інформаційної активності користувачів, підтримують освітній процес і формують позитивний імідж бібліотеки.

Разом із тим було виявлено низку проблем, що впливають на подальший розвиток віртуальних виставок, зокрема необхідність постійного оновлення контенту, удосконалення технічного забезпечення, розширення інтерактивних можливостей та підвищення рівня цифрових компетентностей бібліотечних працівників. Вирішення цих питань є важливою умовою підвищення якості електронних інформаційних продуктів бібліотеки.

Отже, результати дослідження свідчать, що віртуальні виставки бібліотеки ЦНТУ є ефективним засобом реалізації інформаційної, освітньої, культурної та комунікаційної функцій бібліотеки. Вони відповідають сучасним тенденціям розвитку бібліотечної справи, сприяють розширенню доступу до інформаційних ресурсів і мають значний потенціал для подальшого вдосконалення та розвитку в умовах цифрової трансформації суспільства.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено комплексне дослідження структурно-тематичних особливостей віртуальних виставок на прикладі бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету. Актуальність теми зумовлена активною цифровізацією бібліотечної сфери, розвитком електронних інформаційних ресурсів та необхідністю впровадження сучасних форм популяризації бібліотечних фондів і культурно-просвітницької діяльності.

У результаті аналізу наукової літератури встановлено, що проблема організації та функціонування віртуальних виставок посідає важливе місце в сучасних бібліотекознавчих дослідженнях. Вітчизняні та зарубіжні науковці розглядають віртуальні виставки як ефективний інструмент інформаційної комунікації, популяризації документної спадщини та забезпечення віддаленого доступу до інформаційних ресурсів. Опрацювання джерельної бази дозволило сформулювати теоретичне підґрунтя дослідження та визначити основні напрями розвитку віртуальних виставок у діяльності сучасних бібліотек.

У ході дослідження з'ясовано, що віртуальна виставка є сучасною формою представлення документів та інформаційних ресурсів у цифровому середовищі, яка поєднує інформаційну, освітню, культурно-просвітницьку та комунікаційну функції. Визначено основні види віртуальних виставок, їх класифікаційні ознаки, структурні елементи та принципи формування тематичного наповнення. Встановлено, що ефективність віртуальної виставки значною мірою залежить від логічності структури, актуальності тематики, якості інформаційного контенту, використання мультимедійних елементів та зручності навігації.

Дослідження теоретичних засад створення віртуальних виставок показало, що їх структура зазвичай включає назву, вступний текст, бібліографічні описи документів, анотації, ілюстративний матеріал, гіперпосилання та мультимедійні компоненти. Особливе значення мають технологічні та дизайнерські аспекти, які забезпечують наочність, доступність та привабливість інформації для користувачів.

У практичній частині роботи проаналізовано діяльність бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету щодо

створення та використання віртуальних виставок. Встановлено, що бібліотека активно впроваджує електронні ресурси та сучасні форми інформаційного обслуговування, серед яких важливе місце займають віртуальні виставки. Вони є невід'ємною складовою культурно-просвітницької роботи бібліотеки та сприяють популяризації бібліотечного фонду серед студентів, викладачів і науковців.

Аналіз віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ дозволив визначити їхні структурні особливості. Для більшості виставок характерними є чітка тематична спрямованість, наявність вступної інформації, бібліографічних описів, ілюстративного супроводу та додаткових інформаційних матеріалів. Така структура забезпечує логічність подання інформації та зручність її сприйняття користувачами.

Установлено, що тематичне наповнення віртуальних виставок бібліотеки ЦНТУ є різноманітним і охоплює історико-культурний, літературно-мистецький, науково-освітній, економічний, технічний та соціально-просвітницький напрями. Тематика виставок відповідає профілю університету, інформаційним потребам користувачів та актуальним суспільним викликам. Це сприяє підвищенню інформаційної активності користувачів і розширенню можливостей використання бібліотечних ресурсів.

Оцінка ефективності віртуальних виставок засвідчила, що вони забезпечують доступність інформації незалежно від місця перебування користувача, сприяють популяризації читання, підтримують освітній процес та розширюють можливості дистанційної взаємодії між бібліотекою і користувачами. Використання офіційного вебсайту та соціальних мереж дозволяє збільшувати охоплення аудиторії та підвищувати рівень інформованості про діяльність бібліотеки.

Разом із тим виявлено низку проблем, які впливають на розвиток віртуальних виставок, зокрема необхідність постійного оновлення контенту, удосконалення технічного забезпечення, підвищення цифрових компетентностей бібліотечних працівників та розширення інтерактивних можливостей електронних ресурсів. Водночас перспективними напрямами

розвитку є впровадження мультимедійних технологій, створення інтерактивних виставок, використання сучасних засобів візуалізації інформації та активніше залучення користувачів через соціальні мережі й цифрові комунікаційні платформи.

Отже, поставлену мету дослідження досягнуто, а визначені завдання виконано. Проведене дослідження підтвердило, що віртуальні виставки є ефективним інструментом реалізації інформаційної, освітньої та культурно-просвітницької функцій бібліотеки. Досвід бібліотеки ЦНТУ демонструє успішне використання віртуальних виставок у цифровому середовищі та засвідчує значний потенціал їх подальшого розвитку в умовах трансформації сучасної бібліотечної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Бабій Л. М. Віртуальна книжкова виставка: нова форма інформаційних ресурсів бібліотеки // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. С. 272–276.
2. Бабкова Н.В. Запровадження вищої бібліотечної освіти в Україні у другій декаді ХХ ст. // Вісник Харків. держ. акад. культури. 2024. Вип. 65. С. 121-142.
3. Барабаш В., Глебова Л., Коломієць О. Інноваційні трансформації бібліотек закладів вищої освіти // Society. Document. Communication. 2023. Вип. 19. С. 10-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cdk_2023_19_3 (дата звернення 08.04.2026).
4. Барабаш В. А., Глебова Л. В. Інформаційні ресурси бібліотеки закладу вищої освіти як джерело розвитку інтелектуального та духовного потенціалу студентів // Соціум. Документ. Комунікація. Серія: Історичні науки. Переяслав-Хмельницький, 2019. Вип. 6/2 (Спецвипуск). С. 11-27.
5. Бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету. Віртуальні виставки. URL: <https://library.kntu.kr.ua/informatsiina-diialnist/virtualni-vystavky> (дата звернення 08.04.2026).
6. Бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету. Віртуальні виставки. URL: <https://library.kntu.kr.ua/informatsiina-diialnist/virtualni-vystavky?page=2> (дата звернення 08.04.2026).
7. Бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету. Віртуальні виставки. URL: <https://library.kntu.kr.ua/informatsiina-diialnist/virtualni-vystavky?page=3> (дата звернення 08.04.2026).
8. Бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету. Віртуальні виставки. URL: <https://library.kntu.kr.ua/informatsiina-diialnist/virtualni-vystavky?page=4> (дата звернення 08.04.2026).
9. Бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету. Віртуальні виставки. URL: <https://library.kntu.kr.ua/informatsiina-diialnist/virtualni-vystavky?page=5> (дата звернення 08.04.2026).

10. Бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету. Віртуальні виставки. URL: <https://library.kntu.kr.ua/informatsiina-diialnist/virtualni-vystavky?page=6> (дата звернення 08.04.2026).
11. Бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету. Віртуальні виставки. URL: <https://library.kntu.kr.ua/informatsiina-diialnist/virtualni-vystavky?page=7> (дата звернення 08.04.2026).
12. Бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету. Віртуальні виставки. URL: <https://library.kntu.kr.ua/informatsiina-diialnist/virtualni-vystavky?page=8> (дата звернення 08.04.2026).
13. Бібліотеки – Хаби цифрової освіти : практ. посіб. / авт.-уклад.: О. Бруй [та ін.] ; заг. ред. Я. Сошинської ; ВГО Українська бібліотечна асоціація ; Проєкт підтримки Дія. Електрон. вид. Київ : ВГО Українська бібліотечна асоціація, 2023. 116 с.
14. Бондаренко В. Віртуальні виставки як дистантна бібліотечна послуга // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. 2015. Вип. 41. С. 467-478. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npnbuimviv_2015_41_36 (дата звернення 08.04.2026).
15. Бондаренко Н.В., Косянчук С.В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів : методичні рекомендації. К. : Фенікс, 2022.
16. Бутко Л.В., Василенко Д.П., Саранча В.І. Соціокультурна діяльність бібліотеки в умовах її цифровізації // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 1. – С. 19-26.
17. Виставкова діяльність – інформаційне обличчя публічної бібліотеки : методичні поради / КЗ «ОУНБ ім.Тараса Шевченка» Черкас. обл. ради ; уклад. Т.Горда Черкаси, 2014. 24 с. <http://library.ck.ua/files/14.07.2014/1.pdf> (дата звернення 08.04.2026).
18. Віртуальні виставки літератури: ефективний інструмент промоції фонду: інформаційно-методичні матеріали / Департамент культури і туризму Харк. облдержадмін., Харк. обл. універс. наук. б-ка ; ред.-уклад. О.В. Зубренко.

Харків : ХОУНБ, 2021. 16 с <https://library.kharkov.ua/libdruk/LibKh-00000000327.pdf> (дата звернення 08.04.2026).

19. Головач Н.М. Розвиток креативних індустрій в регіонах України // У пошуку нових сенсів полікультурного світу. Повоєнний діалог культур : матеріали Міжнародної наукової конференції (Київ, 16–17 травня 2024 р.). Київ : НАКККиМ, 2024. С. 151-154. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/vidannya/Konferencii/Zbirnyk_tez_Diachuk_vypravl.pdf (дата звернення 08.04.2026).

20. Грабар Н.Г., Моїсєєва Н.І. Навчання як складова комунікаційної етики // Questions regarding the problems of higher education: IX International Scientific and Practical Conference, 2024. С. 54 –57.

21. Гранчак Т. Бібліотечно-інформаційна діяльність і медіаграмотність // Вісник Книжкової палати. 2018. № 3. С. 40–43.

22. Грищенко С.В., Ілішова О.М., Єфімов Д.В., Макогончук Н.В. Проблема національно-патріотичного виховання // Інноваційна педагогіка. 2022. Вип. 44. Т. 1. С. 119– 123.

23. Гуменчук А.В. Вища бібліотечно-інформаційна освіта: еволюційні трансформації та закономірності розвитку : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2024. 284 с.

24. Загуменна В.В. Адвокація як важливий чинник успішної діяльності сучасної бібліотеки в громадянському суспільстві // Нові парадигми освіти і науки XXI століття: інкорпорація креативних практик у підготовці фахівців культури і мистецтв : колективна монографія. Київ : НАКККиМ, 2024. С. 204-219.

25. Інформаційні ресурси бібліотек закладів освіти: формування та використання: практ. посіб. / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2022. 181 с.

26. Кузьменко О.І., Загуменна В.В. Трансформація та розширення функцій бібліотек у сучасному цифровому просторі // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2021. № 3. С. 38–44. Режим доступу: https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/Akademiia/Vydannia/Bibliotekoznavstvo__3_21_DOI.pdf (дата звернення 08.04.2026).

27. Мацей О., Молчанова С., Роль професійної освіти та самоосвіти в адаптації сучасного бібліотекаря до викликів цифрової епохи // Бібліотеки в сучасному світі науки та культури : зб. наук. пр. II Всеукр. наук.-практ. онлайнконф., м. Хмельницький–м. Кам'янець-Подільський, 16 трав. 2024 р. Кам'янець-Подільський, 2024. С. 74–82. URL: <http://188.190.33.55:7980/jspui/handle/123456789/13408> (дата звернення 08.04.2026).

28. Моїсєєва С. Віртуальна книжкова виставка в бібліотеці // Шкіл. бібл.-інформ. центр. 2013. № 8. С. 22–26.

29. Новальська, Т., Бойчук, Н. Публічні бібліотеки як інституції історичної пам'яті українського народу // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. 2024. №13. С.222–232.

30. Пасмор Н., Самофар О. Бібліотека сучасного університету: зміна інформаційного образу / Нова модель інформаційного образу бібліотеки: зміна традиційного сприйняття її призначення та функцій : матеріали III науково-практичної інтернет-конференції (Ужгород, 21 жовтня 2021 р.). Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2021. 216 с.

31. Потіха О.Б. Соціокомунікаційна діяльність бібліотек в реаліях війни // Соціокомунікаційна наука в парадигмі смислових трансформацій: суспільні виклики, тренди освіти і професійної діяльності: збірник матеріалів III Міжнародної науковопрактичної онлайн-конференції (м. Ірпінь, 19 травня 2023 р.). Ірпінь, 2023. С. 52-55.

32. Проценко О., Чубіна Т., Дмитренко М. Етика та інформаційна етика у комунікативному просторі сучасного суспільства // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 44, С. 98–104.

33. Ржеуський А., Кунанець Н., Малиновський О. Безкоштовні веб-сервіси для створення бібліотечних мультимедійних продуктів: порівняльний аналіз // Бібл. вісн. 2017. №1. С17–26. URL: file:///C:/Users/tetan/Downloads/bv_2017_1_5.pdf. (дата звернення 08.04.2026).

34. Сокур О., Клименко О. Становлення системи підвищення кваліфікації бібліотекарів у Національній бібліотеці України імені В. І.

Вернадського // Бібліотечний вісник. 2024. № 3. С. 64-78. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er0004929> (дата звернення 08.04.2026).

35. Сокур О.Л., Клименко О.З. Інформаційно-комунікаційна діяльність бібліотечної мережі Національної академії наук України в системі наукових комунікацій. монографія. Київ : НБУВ, 2022. – 244 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004724> (дата звернення 08.04.2026).

36. Сучасні форми і методи забезпечення інформаційних потреб користувачів освітянських бібліотек: метод. рек. / НАПН України, ДНІБ України ім. В.О. Сухомлинського. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2022. 74 с.

37. Трачук Л., Смоляр І. Веб-технології в технологічному процесі обслуговування користувачів бібліотек // Вісн. Кн. палати. 2016. № 2. С. 23–26.

38. Туровська Л., Смоляр І. Електронна виставка як комунікаційна модель діяльності наукової бібліотеки // Вісник Книжкової палати. 2015. № 3. С. 29-31. URL: https://dnpb.gov.ua/ua/?post_type=exhibitions (дата звернення: 08.04.2026).

39. Хрущ С. Компетентності бібліотечного фахівця як чинник формування інноваційного медіапростору // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2023. № 4. С. 156-164.

40. Шевченко М. О. Оцифрування фондів бібліотек України : дис. д-ра філософії з інформаційної, бібліотечної та архівної справи : 029 / Харк. держ. акад. культури. Харків, 2022. 267 с. URL: <http://195.20.96.242:5028/khkdxmlui/handle/123456789/1864> (дата звернення 08.008.2026).

41. Шевчук Г.Й. Національно-патріотичне виховання молоді в умовах війни // Наукові інновації та передові технології. 2023. № 5 (19). С. 630–635.

42. Шемаєва Г.В., Грабар Н.Г. Проєктно-орієнтоване професійне спілкування як умова розвитку бібліотечного комунікативного середовища // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2021. № 1. С. 5–11.

43. Шестопалова О. В. Віртуальна виставка як сучасна форма бібліотечного обслуговування // Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій. Дніпро, 2016. С. 315–320.

44. Kudrya L. Virtualna knizhkova vistavka-nova forma populyarizaciyi dokumentiv // Bibl. planeta, 2009, 1, p. 37. URL : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/bp> (дата звернення 08.008.2026).

45. Turovska L., Smolyar I. Elektronna vistavka yak komunikacijna model diyalnosti naukovoji biblioteki // Visnik Knizhkovoyi palati, 2015, 3, pp. 29-31. URL: https://dnpb.gov.ua/ua/?post_type=exhibitions (дата звернення 08.008.2026).

46. Shestopalova O. V. Virtualna vistavka yak suchasna forma bibliotechnogo obslugovuvannya (z dosvidu roboti biblioteki Krivorizkogo derzhavnogo pedagogichnogo universitetu) // Biblioteka universitetu na novomu etapi rozvitku socialnih komunikacij : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 1–2 grud. 2016 r. Dnipro, pp. 315–320.